

Miha Mazzini
Funny

Če človek nima več, kot potrebuje, živi kot zver.

Shakespeare, Kralj Lear

EVROPA

3215

»Gotovo si opazil moje štetje, čeprav nisi vedel, kaj počnem. Si sprva mislil, da nekaj iščem? Hitro si moral ugotoviti, da to ne drži. Odpirala sem predale kar po vrsti, v vsakem premikala predmete, stala pred omarami in s prsti drsela po oblekah. Prelagala sem hlačke, dvigovala modrčke, stresla vijake in matice na mizo, vsako posebej porinila iz enega kupa v drugega, se dotaknila vsega, tudi pozabljenega kondoma, ki je bil tako star, da je ovitek počil in je iz njega rjavo mezelo. Konica mojega kazalca je prišla v stik s 3215-imi predmeti, ne morem se znebiti občutka prahu v nosnicah. In obdelala sem le spalnico in dnevno sobo. Pomisli!

Poguglala sem in pravijo, da povprečno ameriško gospodinjstvo sestavlja 300.000 predmetov, 0,8 živali in 2,53 človeka, ter se vprašala, kaj sva midva, Slovenca, z le stotino tega, razredčena Američana? Ali pa le še nisva tam? Se bo v naslednjem desetletju najino življenje zgostilo s predmeti, bova nabavila mačko in psa in je to vse, kar nama ostane?

Saj stanovanje ni drugega kot predmet, v katerem živiva in kamor zlagava druge predmete in med katerimi bivava, pokrita z njimi, skrbiva zanje in jih poskušava množiti. Vprašala sem se, kaj sva, ker jih imava manj, in kaj bi bila, če ne bi imela ničesar?

Sanjala sem apokalipso: ljudje zavržejo odvečne predmete, plastika prekrije pokrajine in oceane, zbudila sem se, ker me je dušilo.

Nisem hotela, da bi me slišal šteti, a ker so številke postale previsoke, sem se zatopila in pozabila molčati. Čutila sem te za hrbtom, večkrat si se mi približal, nisi pa si upal preblizu, vedno si bil tak, kar cenim.

A zdaj ne morem več. Ne morem.

Priznati ti moram, da v sredo nisem šla v službo. Obiskala sem hčerko sodelavke, ki ima leto starega otroka. Ja, vzela sem dan dopusta, da sem lahko preštela njegove igrače. 238 jih ima, po enem letu! Morala sem lagati, razumeš? Rekla sem, da sem antropologinja in delam raziskavo. Ko sem odhajala, sem se jim zahvalila s tem, da sem otroku podarila novo igračo.

Si opazil, kdaj se je začelo? V nedeljo sem odprla predal v spalnici, saj veš, tisti spodnji, sama ne vem, čemu sem to storila, in našla risbice, ki jih je mali risal v vrtcu in prvih razredih osnovne šole. Razveselila sem se jih, nakar sem ponoči razmišljala, kako je mogoče predmete pozabiti in se jih hkrati razveseliti, ko jih najdeš? Predal me je spomnil na mojo prvo prijavo na Facebook, kjer se vzradostiš pozabljenih znancev, hitro pa ugotoviš, da si znova srečal le imena in fotografije, ne pa tudi nekdanje povezanosti.

Vsega skupaj je bilo 112 risbic, preštela sem jih takoj zjutraj. Obsedlo me je, priznam, a po prešteti spalnici in dnevni sobi ne morem več. Pogledam tja, v omaro s priborom in gospodinjskimi strojčki, v servis, ki sva ga dobila za poročno darilo in nikoli razvezala pentlje, in čutim praznino namesto energije, obup namesto volje. Povej mi, zakaj imava toliko predmetov?

Vrgla sem proč risbice in predal je sedaj prazen. Razumeš, prazen.

Veš, kaj je edino bolj grozno od predala, polnega šare? «

»Prazen predal? « sem vprašal.

»Včasih me spomniš, zakaj sem se poročila s tabo.«

I

»Ojej,« je zavzdihnil prodajalec in si poslinil brke, »oprostite izrazu, ampak tole pa je beda, ne zbirka.«

»Ste fetišist zbirk? «

Moje vprašanje ga je zdramilo iz rutine in prvič me je dobro pogledal. Nadaljeval sem: »Na izložbi piše, da odkupujete gramofonske plošče, v prvem oklepaju vini-li, v drugem, pod njim, LP in single. Če to ni res, grem drugam.«

Pri svojih petdesetih sem se že naučil: prodajalci so kot baloni. Če je v njih preveč plina, letajo previsoko, da bi bili uporabni.

»Ne, ne, ni problema, ampak navajen sem zbirk. Ljudje, hočem reči moški, ker zbiratelji plošč so večinoma moški, umrejo, vdove pa me pokličejo. Pridem, pogledam,

odkupim celotno zbirko in jo odpeljem s kombijem, včasih celo najamem kamion. Vi imate pa samo tole?«

Plošče je razgrnil čez mizo, jih gledal in občasno polagal nanje dlani, kot bi jih hotel ozdraviti.

»Kaj je to? Kako bi temu rekli? Post punk zgodnjih osemdesetih, to pa ne gre v promet, veste, ne gre,« je odkimaval in postavil prste na črno obrobljen ovitek, ki je posnemal osmrtnico, »glasba anarhističnih kolektivov ne zanima nikogar več, časi so se spremenili. Danes ne protestiraš s kričanjem, ampak s tem, da ne kupiš.«

Ni nehal odkimavati.

»Koliko?« sem ga vprašal.

»Jah, ni zbirka, kaj naj rečem. Po evro, dva na komad ... Tole bo šlo direkt v škatlo z ostanki.«

Na moji strani mize je ostala le vrečka, ki ji je teža plošč raztegnila ročaje v zajčje uhlje. Misel, da bi se moral vračati domov in plošče stiskati pod pazduho, kar sem v študentskih časih počel s ponosom, me je navdala s sramom, ki mu nisem vedel vzroka.

»Koliko za vse skupaj?«

Z blazinico prsta je trknil ob vsako ploščo in na glas sešteval. Trgovina je vsebovala vse elemente celovite izkušnje slabo stoječčega posla, od vonja po zatohlem in prenatrpanosti do njegovega džins jopiča in kavbojk. Seveda je preostale lase spel v čop, dlake iz nosu so se družile z brado in obrvi sta se pobratili nad nosom. Ko sem vstopil, se je doжил s pivom in občasno srkal naprej.

»Ja ... ja ... ja ...« je štel in končno povedal znesek.

»To pa ni veliko,« sem rekel.

»Saj pravim, ni zbirka. A bi pivo?«

»Ne, hvala.«

»Če bi bila zbirka ... To bi bilo čisto nekaj drugega. Zbirke so, a razumete, celota. Ne, to nisem dobro povedal. Zbirke so poskus celote.«

»Hočete reči, če bi prinesel vse plošče, recimo, Elvisa Presleya, potem ...«

Spačil se je.

»Ja, saj bi bila res zbirka, vendar računovodska, tako jim pravim. Zbirke, ki jih povezuje avtor – kakšen dolgčas! Zanimajo me tiste, ki jih družijo nekaj pomembnejšega od oseb, skupna ideja, razumete?«

Premaknil se je do škatle, v katero je bil zatlačen karton z napisom JAZZ, in pričel vleči ven plošče in jih polagati predme.

»Poglejte tole ... pa tole ... in tole ... Na prvi pogled te plošče nimajo ničesar skupnega.«

»Na vsaki platnici je mlada ženska.«

»Dobro opažate. A povezuje jih nekaj drugega. Gre za zbirko jazz pevk iz petdesetih let prejšnjega stoletja, ki so izdale eno samo ploščo in potem izginile tako temeljito, da jih niti Google ne najde. Ha!«

Trenutek sva posvetila kontemplaciji, preden je nadaljeval:

»Taka zbirka zahteva poznavalca in raziskovalca. Seznam vseh Elvisovih plošč je narejen, vsak ga lahko pogleda in začne kupovati, kot bi šel z listkom v špecerijo. Register pozabljenih pevk ne obstaja, ker so pač, evo, pozabljene. Predstavljajte si, koliko časa je moral zbiratelj vložiti v raziskovanje! A ko je zbirka pričela rasti, si zamislite užitek človeka, ki jemlje ploščo za ploščo, jo polaga na gramofon

in poslušá glasove, ki jih nihče ni hotel poslušati takrat in jih zato ne moremo slišati zdaj. Skoraj zagotovo so že pokojne, in vprašam se, so se vnukom hvalile s svojim edinim izdelkom ali so ga raje zamolčale? To ni zbirka plošč, marveč ljudi s skupno usodo. Vsaka od teh žensk je verjetno mislila, kako edinstvena je v svoji nesreči, in s to mislijo šla v grob. Bi jim bilo lažje, če bi vedele, da jih je neznan zbiratelj osmisлил, če lahko tako rečem? A res ne bi piva?«

»Ne, hvala.«

Strmela sva v plošče.

»Lepe ženske,« sem rekel, »vi pa o smrti ...«

Nagnil se je naprej in s trebuhom porinil plošče v mojo smer:

»Veste ... kar po pravici bom povedal. Morbidnost me je požrla. Točno se spomnim dne ... Navaden torek, že od jutra nobenega obiskovalca, poslušal sem glasbo, ko me je spreletela misel, tako jasna, da sem se stresel, in ko sem pogledal lastne roke, so mi kocine stale pokonci – no, ta misel je bila: že cel dan predvajam glasove mrtvih. Posneli so se pred desetletji in poslušam jih zdaj. Ta časovni razkorak sem zagledal pred seboj kot špranjo. Širila se je in me pogoltnila. Zavedel sem se šele na psihiatriji. Poklicali so jih iz sosednjih trgovin, rekli so ...«

Pogledal je levo in desno in se še bolj nagnil naprej. Iz ust mu je smrdelo po pivu in starih ploščah.

»... da sem ... jaz da sem ...«

V neveri je odkimal z glavo.

»Še zdaj ne verjamem, da bi lahko storil kaj takega. Bojda sem velike plošče, ki se poslušajo na 33 obratov, vrtel na 45-ih obratih, male, ki bi jih moral na 45, pa

na 33. Šele tik pred zaprtjem je sosednja punca končno prišla pogledat, kaj se dogaja, zakaj sem se nenadoma tako navdušil nad eksperimentalno glasbo. Eh, pustiva zdaj to. Dobro so me pozdravili, po treh mesecih sem prišel domov tak, kot sem sedaj, optimist. Vse je le stvar zornega kota: mar ni lepo, da nam mrtveci pojejo? Tehnologija je res čudovita, ne veste več, kdo je v krsti, kdo pa pred mikrofonom. Pivo bova, ne?«

»Ne, hvala.«

Pospravil je jazz pevke, zdelo se mi je, da ne na prejšnja mesta, in se vrnil k ploščam na pultu. Spet je odkimaval.

»A pri mojih ploščah vas pa optimizem zapusti?« sem ga vprašal.

»Veste, ko sem bil notri, je bil moj optimizem kemičen, sedaj pa je realističen. In tole ... tole ni nič ... Ni podlage za optimizem.«

»Kaj pa, če bi vam postregel s povezovalnim faktorjem? Če bi vam odkril skrivnost svoje zbirke? Njeno idejo?«

»Pa dajte ...«

Gledal sem plošče in vsaka mi je v možganih sprožila glasbeni spomin, iz vsakega ovitka so vstajali koščki skladb in se mešali z naslednjim, glasbeni zombiji so se zaletavali drug ob drugega in mi tolkli po notranjosti lobanje. Kako agresivno glasbo sem poslušal, preden sem nekega dne odnesel vse skupaj v klet.

»To ...« sem zajeceljal in čutil možgane škrtati, »so plošče upora proti kapitalističnemu sistemu.«

»To vidim. Ampak samo štiriindvajset jih je. Če je to ves odpor, kar ste ga uspeli zbrati, potem ni čudno, da kapitalizmu tako dobro gre.«

Začutil sem, da zardevam, in sklonil glavo.

»Poglejte,« je poskočil presenetljivo hitro za svojo postavo in potegnil ploščo iz gajbice na levi, »a vidite to zaporedno številko?«

Pokazal je napis 6572 na etiketi, zalepljeni v spodnjem desnem kotu zadnje strani ovitka.

»Kako pa veste, da številka ni izmišljena?« sem ga vprašal.

»Ker mi je vdova prodala vso zbirko. No, skoraj ... A pustiva zdaj to. Country pevke z natupiranimi lasmi, skoraj sedem tisoč plošč! Sedem tisoč! Vi sploh veste, koliko laka in frizerskih ur so porabili za te fotografije? Lastnika nisem nikoli srečal, a veliko vem o njem. Ko zbirko prvič zagledaš, je videti nepredirna, negostoljubna gmota, a ko doumeš idejo, ki jo družijo, ko se ti odkrije počelo pripadnosti – če kakega izraza ne razumete, me kar ustavite, veste, diplomiral sem filozofijo, postal nezaposljiv, šel kelnarit v tujino, da si naberem denar za tole trgovino. Vložil sem ga v banko, ki je propadla, moral sem spet kelnarit ... Oprostite, zaneslo me je. Naj se vrnem k zbirki. Govoril sem o tem, da se ti odpre, postane klepetava, ko doumeš idejo. Vsa ta dekleta, vsi ti lasje narišejo sliko človeka, ki stoji za njimi, ki gleda ovitke in ploščo previdno polaga na gramofon, jo prej očisti z antistatično krtačko in potem pospravi v varovalni ovitek. Poglejte, na vsako ploščo se je podpisal, vidite, tule, na notranjo stran ovitka, vedno z modrim peresom. Ime mu je bilo Ernst. Vidite? Zraven je prilepil nalepko z dnevom nakupa in krajem ...«

Hitro je pričel zlagati plošče predme.

»... če je kupil staro ploščo, je vpisal od koga, drugače

trgovino. Poglejte to nalepko, na zgornji strani: datum prvega poslušanja, datum drugega in tako dalje ... Tole je Loretta, njo je imel rad, osemkrat na gramofonu! Evo, Wanda, rekord, dvanajst poslušanj. Tole je Lisa, le eno poslušanje, nje ni maral, a je ni prodal – kar samo dokazuje, da zbirka nima nikakršne povezave z glasbo. Čeprav včasih ...«

Divje je pričel brskati, dokler ni našel plavolaske s kavbojskim klobukom.

»Poglejte tole ... Nancy je umrla ... moment ...«

Iz notranjega žepa džins jakne je potegnil staromodni telefon in pričel nerodno pritiskati tipke.

»Moment ... Aha! Obesila se je 18. februarja 1991 ... In pogledajte ...«

Kazalec je prislonil ob datum:

»Vidite? Piše: 20. 2. 91. Novico je prebral v časopisu, vprašam se, zakaj z dnevom zamude, ampak to so bili še počasi, predinternetni časi. Predstavljam si ga samega, zaklenil se je v sobo, strmi v njeno fotografijo, njen glas ga obkroža, in upam, da je v njen spomin popil kozarec viskija.«

Glas mu je zadrhtel, hitro se je odkrehnil in porinil ploščo nazaj.

»Veste, po letu 2006 se je očitno odločil, da bo preposlušal celotno zbirko – predstavljajte si herkulsko nalogo, ki si jo je zadal! Je čutil, da se življenje končuje, se je poslavljaj?«

Zasanjal se je in pustil sem ga strmeli v plakat, kjer je heavy metal skupina reklamirala svoje izvedbe božičnih pesmi, nad njim pa je visela zvezdica iz stiroporja, ki je izgubila krak in jo je prah naredil otožno.

Naglo se je premaknil, potegnil eno izmed plošč iz ovitka ter jo nagnil proti svetlobi.

»Ne ...«

Hitro je ponavljal postopek in odkimaval:

»Ne ... ne ... ne ...«

Dokler:

»Aha! Poglejte! Vidite?«

Približal sem obraz brazdam in nisem videl, kaj naj gledam.

Prodajalec je pričel šepetati, kot bi bila lovca na preži.

»Poglejte ... tretja skladba ... res ne vidite?«

Napenjal sem oči: »Dlaka?«

»Da,« je dahnil, »kocina! Del telesa prejšnjega lastnika. Ne pravijo zastonj, da se ljudje na zbirko navežejo, da je kot del njih, saj so deli njih posejani po zbirki.«

»Ste prepričani, da so vas tam notri pozdravili morbidnosti?«

Zasmejal se je.

»Seveda, mar ne čutite veselja v mojem glasu?«

Odkimal sem.

Potrepljal me je po rami:

»A res ne bi piva?«

»Ne.«

»Ne boste pa zamerili, če ga jaz? Če bi ljudje vedeli, koliko boleznj se začne s suhim grlom ...«

Potegnil je dolg požirek.

»Vidim, da me ne razumete. Naj vam razložim od začetka. Celo življenje prekladamo predmete, oblečeni smo vanje, obkrožajo nas od rojstva do smrti. Dajo nas v zibko, dajo nas v žaro. Ne bom več, da me ne boste spet obtožili morbidnosti! No, kaj sem hotel ... Predmeti, predmeti, predmeti ... Pridejo in gredo, neskončna

procesija ... Nenadoma pa nek povsem običajen predmet prične klicati po družbi, po predmetih, ki mu tako rekoč pripadajo, četudi je sam nepomemben, zahteva druge, da skupaj stvorijo celoto, nekaj več od posameznih kosov. Predmet kliče, da bi bil dopolnjen, četudi mu ontološko nič ne manjka. Objekt rabi nekoga, da mu pripada, da mu služi, da ga potrebuje.

Kot prvemu predmetu v zbirki pripadajo vsi ostali, ki mu sledijo, tako mu pripada tudi zbiratelj, ne da bi se tega zavedal. Saj ste brali, kako je Rockefeller ponosno kazal svoj prvi dolar? Prvi element zbirke je osnovno gibalno, spiritus movens, ni čudno, da zbiratelji uživajo, ko ga kažejo, češ, moje življenje je bilo čisto običajno, potem pa sem naletel na ta vijak in začel sestavljati avto, recimo. S tem je nepomemben vijak postal del koristne celote, imenovane avto, utemeljene na ideji opredmetenega gibanja in občutka svobode. Pa še zraven je osmisлил zbirateljevo življenje. «

»Hm, mar sedaj govorite že o gurujih in ideologijah?«

»Prav tako rabite povezovalno idejo, pa naj bo še tako iz trte zvita. Priznajte, za nekoga rečejo, da ima karizmo, in mu sledijo – a kaj je karizma posameznika drugega kot želja tistih okoli njega, da mu pripadajo?«

Posmrkal je in se namrščil:

»Je pa res, da je čar zbirke v tem, da nam celota vedno spodleti, ker nam je nedosegljiva. Če si cilj tako omejimo, da ga lahko dosežemo, recimo, kar ste omenili prej, vse Elvisove uradne plošče, nas, ko jih imamo, v hipu ne zanimajo več.

Takole premišljuje, ko sem sam v trgovini, veste. Včasih tudi malo popijem, a nikoli toliko, da bi bil pijan. «

Nagrbancil je nos, kot bi vsebino prestavljal iz ene nosnice v drugo.

»Sedem tisoč plošč. Ampak ...«

Užalostil se je do obupa:

»Ena ... ena manjka ...«

»Kako to mislite?«

»Kot sem rekel, vdova mi je prodala skoraj celo zbirko. Manjka le številka 1. Manjka plošča, ki je rodila vse ostale, manjka vzrok, ki ga je pognal v zbiranje. Zato mislim, da je res čutil konec. Sprašujem se, kaj je storil, jo je uničil, prodal, poklonil, položil v pleteno košaro in izročil reki, naj potuje in mogoče spodbudi neznanca, o katerem je razmišljal kot o svojem duhovnem dediču?«

»Tole vas bo prizadelo, ampak do sedaj niste povedali še ničesar optimističnega.«

Spet me je potrepljal.

»Zdaj bo ... «

»Oprostite, počasi bi moral iti ...«

»Ne, ne, ne! Sva že skoraj pri optimizmu, potrpite še malo – po evro več vam dam za vsako ploščo!«

»Velja. Kar povejte do konca.«

»Na zbirko lahko gledate kot na telo, sestavljeno iz mnogo organov. Zbiratelj umre, vdova pa pokliče mene. Napravim se v diskretno črno, ne pretiravam, a jasno mi je, da so ji pogrebniški odpeljali telo moža, jaz pa prihajam po telo zbirke. Moram biti uglajen in dostojanstven, čeprav na notri – krokar, saj veste. Tisto jutro ne pijem, žvečim pepermintove bombone, če je zbirka velika, se celo obrijem. Naložim, plačam, poslovim se in zbirko zložim semle ter jo pričenem prodajati po kosih. Kje sva zdaj torej?«

Debelo sem ga gledal. Pomežiknil mi je, češ, saj nisem pričakoval, da boste že razumeli.

»Predstavljajte si, telo zbiratelja je pokopano in razpada, njegova zbirka, njegovo drugo telo, njegov humunkulus, Golem, pa je tu in jaz sem ga razkosal, razstavil, če rečeva grobo ...«

Pričakujoče me je pogledal.

Ozrl sem se v strop in pogledal okoli sebe.

»Hočete reči, da sva v grobu?«

»Zbirk! Idej!«

»No, ja ...«

Odmaknil sem se za korak in nehote pogledal proti vratom.

Tako se je krohotal, da se je moral tolči po stegnu.

»Ne bojte se, no. Zdržite še malo, takoj prideva do optimizma.«

Obrnil sem se:

»Veste kaj, nimam časa, kar grem.«

»Dam vam še po evro za vsako ploščo!«

»Po dva.«

»OK, dva.«

Vrnil sem se za pult:

»No, povejte do konca.«

»To ni grob, marveč prostor, kjer duše čakajo reinkarnacije!«

»Mislim sem, da govoriva o ploščah.«

»Ne bodite malenkostni. Zbirka je razpadla na sestavne dele, kot je razpadlo tudi zbirateljevo telo. Pravimo, da z vsakim vdihom posrkamo v svoja pljuča tudi molekule zraka, ki so obiskale že Sokratovo telo, in isto

se dogaja s ploščami. Prihajajo kupci in jih odnašajo. Molekule zbirke se počasi selijo v druge zbirke, druga telesa, spet se sestavljajo, verjetno po drugih pravilih. Kak dolgočasnež gre po diskografiji in kupuje vse Loretine plošče, človek z domišljijo zbira pevke v rožnatih oblekah in tako dalje, in tako naprej. Gradniki bivšega telesa se reinkarnirajo, danes bi rekli, reciklirajo, in se rojevajo kot deli novih zbirk. Koščki starih idej se pletejejo v nove. Vse teče in nič ni zaman. Ste kdaj v življenju slišali kaj tako optimističnega?«

»Če sem prav seštel, dobim za tole sto evrov?«

»Dober posel ste sklenili.«

50

Prodajalec mi je odkupnino z vzdihni naštel v majhnih bankovcih, kot bi hotel dokazati, kako usmiljenja vreden posel si je izbral. Nisem jih spravil v denarnico, marveč sem jih v žepu položil obnjo in jih držal, kot bi jih hotel občutiti namesto praznine, ki so jih plošče pustile za seboj. Desetletja so ležale v kleti in nanje sem se spomnil šele zaradi Karininega štetja kot na nekaj, česar res ne rabim. Zdaj pa sem se počutil Judeža, ki je prodal del mladosti.

Če ne bi sunkovito umaknila pogleda, je ne bi bil niti opazil. Sklonjena je stekla v razcep med stavbama, enega tistih, ki jih mesta opremijo s ploščico, da gre za najkrajšo in najožjo ulico na svetu, vedno pa smrdijo po scanju, ker so tako priročne v nujnih primerih.

Ko sem prišel do tja, je njena postava stala pred veliko stransko izložbo, ki se je trgovini ni zdelo vredno polniti, marveč so jo pokrili z ogromnim plakatom. Upodobili so kozarec bele tekočine in čezenj napisali le 'MLEKO!'.

Ženska je strmela vanj.

Moral sem jo od nekje poznati. Študentska leta?

Pogledala me je na hitro in spotoma, nekaj kljubovalnega se ji je zarisalo na obrazu, ko se je znova obrnila k plakatu. Iz torbice je potegnila pršilo in visoko dvignila roko. Kot kip svobode je nad napis napisala »SOJINO«, pospravila pršilnik in začela stopati proti drugemu koncu prehoda.

»Brigita!«

Ustavila se je, oklevala, nato prišla do mene.

»Oprosti, če ... te motim.«

»Leon, spoznala sem te že prej, na cesti. Nisi se veliko spremenil.«

»Ti tudi ne.«

»Vedno si bil vljuden. Hvala ti.«

Začutil sem obveznost, da bi jo povabil na kavo, in se s težavo zadržal. Stala sva pred prehodom in oklevala.

»Nekaj moramo narediti ...« je rekla.

»Ja.«

Brigita je v študentskih časih nekaj časa hodila z mojim najboljšim prijateljem, čigar imena se nisem mogel več spomniti. Pa tako krivega sem se počutil pred njim, ker sem mislil na njegovo dekle, ko sem si ga metal na roko.

»Moram iti,« sem rekel.

»Jaz tudi.«

Stala sva. Policijski avto je peljal po sosednji ulici in vreščal.

Obrnila se je proti napisu, ki ga je dodala.

»Mogoče se bo pa kdo zamislil.«

Pokimala sva hkrati.

»Kaj pa ti počneš, kje si v službi?« je vprašala.

»Novinar sem.«

»Potem pa itak veš, čemu pišemo.«

Naša generacija pravkar dopolnjenih petdesetletnikov je odrasla s prepričanjem, da bomo morali svet spremeniti, staramo pa se z vero, da ga moramo odrešiti. Sošolka Ana, ki je pri dvajsetih jokala med orgazmom, mi je nazadnje sredi ceste molila v podpis izjavo o kemičnih izpustih letal, saj bom njena priča, ko se zarota razpoči, ljudstvo spregleda in krivci končajo na sodišču. Nataša me je povabila na kosilo v vegansko restavracijo, kjer me je med obrokom glasno zmerjala, ker nisem vegan. Ko sem jo vprašal, zakaj me ni za pridigo peljala v srbsko gostilno, kjer bi vsaj dobro jedel, me je zbrisala s socialnih omrežij. Izstopala je le Metka iz gimnazije, ki me je po Facebooku povabila na kavo, češ da se mora z menoj pomeniti o nujni zadevi, narkar mi je poskušala prodati tupperware. Njenega razloga sem se iskreno razveselil, a ne dovolj, da bi kaj kupil.

Če so ženske tonile v zadeve vere, so moški utripali v ritmu tehnologije. Bila je ena tistih poletnih noči, katerih vonj obljublja vse mogoče in pogled na luno strese srce, ko sem bivšega sošolca Marka zagledal hoditi okoli smetnjakov pred njegovim blokom.

»Je kaj narobe?«

»Ne, ne,« se mi je nasmehnil in proti meni obrnil telefon.

Kazal je možička, ki je sunkovito premetaval noge, in pod njim številko, ki je nisem mogel dobro prebrati, a zdelo se mi je visoka. Marko se ni ustavil, s telefonom me je vodil kot s povodcem in skupaj sva obkrožila kontejnerje.

»Evo, pa je,« je rekel in obstal.

Ustavil se je tudi možiček na telefonu in številka pod njim: 20.000.

Spravil je telefon in se pretegnil:

»Zdaj grem pa lahko spat. Saj včasih se ti ne ljubi, a kar je treba, ni težko, kot so rekli v vojski.«

»To je bil števec korakov?«

»Ja. Na koliko pa ga imaš ti nastavljenega?«

»Ne uporabljam.«

Zaskrbljeno me je pogledal:

»Stari, moraš paziti na svoje zdravje. Nismo več mladi.«

Potrepljal me je, zaželel lahko noč in vstopil v blok.

Vseeno sem se raje srečeval z ženskami svoje generacije, saj je z njimi obstajala vsaj erotična preteklost, če že ne sedanjost, a vedno bolj sem imel zadosti enih in drugih.

Hitel sem proti domu. Spomnil sem se Mateja iz sosednjega razreda, ki je napovedoval, da bo pisatelj, končal pa je kot kritik. Lani poleti sem ga spotoma opazil v bifeju, tako mrtvo pijanega, da me je zamenjal z natararjem, vendar se ni mogel spomniti, kaj bi rad naročil. Dolgo sem strmel vanj, v podočnjake, ki so oči naredili otekle, v gumbe na srajci, ki jih je narobe zapel, v prste, ki so čepeli na mokrih podstavkih za pivo in ki so, ko se je lotil svojega poklica, imeli moč pisateljsko kariero uničiti ali narediti,

sedaj pa polnijo obskurne bloge le zato, ker si pač ne upajo nehati. Po eni strani se mi je zasmilil, po drugi pa sem čutil splošno človeško veselje nad tem, kako propadejo mogočni.

Že pred tem sem hotel napisati daljšo reportažo o svoji generaciji. Živo sem si predstavljal ilustracijo v sivih odtenkih: gola postava, ki jo je nevihta zalotila na odprtem in teče proti kipom na obrobju. Vsak od teh predstavlja kak poklic, tak, da ga bo ilustrator znal narisati in bralec takoj doumeti. Človek hiti na vso moč, a kipi so še predaleč in tako ne vemo, katerega bo izbral.

Navdihnila me je Maja, otroška prijateljica iz sosednjega bloka, ki me je povabila na kavo in si med govorjenjem skoraj polomila prste, kavna žlička pa je vedno bolj spominjala na kovinski zvitek. Med dolgimi vzdihji je govorila o sumu, da je njen sin narkoman, vendar se ne zmore soočiti z njim. Slutila je, da ima mož drugo in se njen zakon končuje, a je vsakič, ko je mož odprl usta, stekla po nujnih opravkih. Zamenjala je že pričesko, barvo las in parfum.

»Ne morem več ... ne morem več ... « je stokala.

»Maja ... «

»Ne morem več ... ne mor... «

Otrpnila je sredi besede. Oči so se ji zavrtele, kot bi hotele pogledati navznoter, pomislil sem, kap jo je, jaz pa nimam pojma o prvi pomoči, ko se je nasmehnila, zažarela in bila skoraj mladostno lepa. Tlesknila me je po dlani, ki sem jo držal na mizi.

»Veš, kaj bom naredila? «

Olajšanje je pršlo iz nje, tudi jaz sem se nasmehnil.

»Kaj? «

»Ustanovila bom društvo za zaščito okolja! «

»A?«

»Kaj si pa mislil? Svinjajo nam zrak, vodo, kemikalije so v hrani, nihče ne pomisli, da planet ne more rasti skladno z našim BDP-jem!«

Vstala je.

»Maja?«

»Nimam časa, nimam časa.«

Odhitela je in potrebovala manj kot pol leta, da so jo v živem prenosu prvič aretirali pred parlamentom. Na roki, s katero je držala transparent in tolkla po policistih, ni nosila poročnega prstana.

Njo bi uporabil za izhodišče članka: Maja sredi nevihte, nemočna in sama, ne more vplivati na početje sina in moža, nato v daljavi zagleda kip borca za okolje, steče in se zlije z njim. Prevzame povsem novo vlogo in se je poloti s svežimi močmi, prejšnja vloga pa se nadaljuje po inerciji, lupina v hudourniku, in zgodi se vse, kar bi se itak zgodilo, saj je bilo izven njenega vpliva, vključno s sinom in možem.

Če bi napisal reportažo, bi poiskal vse te Ane in Nataše, Markote in Brankote, in jih najprej pustil govoriti kot kipe, kot vloge, kot stereotipe, nato pa bi – potrpežljiv pa sem – čakal in vrtal tako dolgo, da bi na plano pokukali vzroki pobega. Ne bi jih masakriral, naredil bi iz njih spet ljudi, a le za pazljive bralce, z namigi in besednimi spodrski iz intervjujev.

Teza članka bi bila, da so vloge reinkarnacija za ateiste. Pa še umreti ni treba za menjavo. Stereotip je vprašanje gledalčeve oddaljenosti, človečnost pa bližine. Nehal sem si očitati, ker Brigitte nisem povabil na kavo. Nikoli ne bom izvedel, kaj jo je pognalo v veganski aktivizem. In to me je razveselilo.

Karin je sekala korenje in dojkji sta ji drhteli v ritmu. Po vseh teh letih so mi takšni trenutki še povzročali ščemenje v mednožju in vesel sem bil obojega, ščemenja in tega, da ga je povzročila ona.

Ni ohranila v dobrem stanju le telesa, marveč tudi duha, zato me ni vznemirilo njeno štetje predmetov, ki se je končalo s temeljitim pospravljanjem, štirimi voznjami na smetišče, vtipkavanjem oglasov na internetu in obiski starinarnic. Ko sem jo videl brati 'Jej, moli, ljubi' in 'Camino', me je zaskrbelo, a ne hudo. Zaupal sem njeni strukturiranosti in trdnemu stiku z realnostjo. Ko je bila stara šestnajst, sta starša dobila diplomatsko službo in se nikoli več zares vrnila. Karin je odrasla v samostojni steber. Nisva pričela živeti skupaj, priključil sem se ji. Z leti sem izgubljal prijatelje, verjetno zaradi tega, ker sem se moral veliko pogovarjati med zbiranjem gradiva in sem si nekako nehal predstavljati, da po pogovoru ničesar ne napišem. Ali pa zato, ker je njihov delež v mojem življenju počasi prevzemala Karin.

Pravi, da postajam nedružaben, sam sebi pa se zdim le osredotočen na bistveno. Verjetno govoriva o istem.

Radio je rekel: »Začenjamo s študijskim programom 'Naravno zdravljenje, bioenergija, karme, osebna rast, duhovnost', ki diplomantom nudi velike možnosti zaposlitve, obenem pa boste z diplomo našli svoj mir, postali boste samozavestni in dosegali boste uspehe, o katerih sedaj le sanjate ...«

Karin ga je ugasnila in pogledala daljinec, ki je ležal pred mano.

»Naj še enkrat prevre in bo večerja gotova. Vključi malo televizijo, prosim,« je rekla.

»A? Evo ...«

»... teroristični napad, ki je zahteval ...«

»Preklopi!«

»Užitek čiščenja, ki ga omogoča krpica ...«

Gledala me je, vendar ni pričakovala odgovora:

»Kakšen svet je to, v katerem so reklame edine vesele novice? Preklopi, prosim.«

»... morje že tretji dan naplavlja na obale Italije telesa utopljenih imigrantov ...«

Preklopil sem na reklame.

»Ne,« je rekla, »daj nazaj.«

Televizija nama je kazala nagnjena telesa v napol uplahnjenih čolnih.

∞

»V službi smo dobili praktikantko. Pametna punca, že prvi dan je opazila slona v pisarni. Obenem pa nepremišljena, saj si je že drugi dan uničila kariero. Videla sem ji v očeh, kdaj ji je naredilo klik. Kako se ji je osredotočil pogled, se namrščile obrvi in se veke razširile v presenečenju, ki ga je težko ločiti od navdušenja nad samim sabo.

Taka sem bila tudi jaz, o, kako davno! Le ne tako nepremišljena, družinske obveznosti, saj veš. Tolažim se, da ima praktikantka premožne starše.

Saj si bil pri nas, veš, kako je. Vsaka od nas nekajkrat na dan rabi fascikel z uradno korespondenco, ki je